

w sprawie wniosku Uniwersytetu Gdańskiego o ponowne rozpatrzenie sprawy oceny programowej kierunku praca socjalna prowadzonego na Uniwersytecie Gdańskim na poziomie studiów pierwszego stopnia o profilu praktycznym

Na podstawie art. 245 ust. 4 i 5 w zw. z art. 258 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 574 z późn. zm.) Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej:

utrzymuje w mocy uchwałę Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej nr 397/2022 dnia 9 czerwca 2022 r. w sprawie oceny programowej kierunku praca socjalna prowadzonego na Uniwersytecie Gdańskim na poziomie studiów pierwszego stopnia o profilu praktycznym.

§ 1

Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej, uwzględniając opinię zespołu odwoławczego, uznało, iż wyjaśnienia, dodatkowe informacje i dokumenty uzupełniające przedstawione we wniosku Uniwersytetu Gdańskiego o ponowne rozpatrzenie sprawy oceny programowej kierunku praca socjalna prowadzonego na Uniwersytecie Gdańskim na poziomie studiów pierwszego stopnia o profilu praktycznym nie uzasadniają zmiany oceny pozytywnej z okresem obowiązywania skróconym do 2 lat, wyrażonej w § 1 uchwały nr 397/2022 Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej z dnia 9 czerwca 2022 r.

Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej stwierdziło, że proces kształcenia realizowany na Uniwersytecie Gdańskim nie w pełni umożliwia studentom kierunku praca socjalna osiągnięcie założonych efektów uczenia się dla studiów pierwszego stopnia o profilu praktycznym.

Spośród kryteriów określonych w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 września 2018 r. w sprawie kryteriów oceny programowej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1787), uszczegółowionych w załączniku nr 2 do Statutu Polskiej Komisji Akredytacyjnej, stanowiącego załącznik do uchwały nr 4/2018 Polskiej Komisji Akredytacyjnej z dnia 13 grudnia 2018 r. ze zm., kryteria:

1. konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się,
2. realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się
8. wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia
10. polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów – zostały spełnione częściowo.

Pozostałe kryteria zostały spełnione.

Wydanie oceny pozytywnej na okres dwóch lat, uzasadniają błędy i niezgodności w zakresie wymienionego wyżej kryterium, które zostało spełnione częściowo:

W odniesieniu do kryterium 1

1. Przyporządkowanie kierunku studiów do zbyt wielu dyscyplin naukowych, z których tylko nieliczne odgrywają istotną rolę w koncepcji kształcenia.
2. Program studiów nie został dostosowany do wymogów wynikających z ustawy z dnia 15 kwietnia 2021 o zmianie ustawy o pomocy społecznej, ustawy o ochronie zdrowia psychicznego oraz z rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 stycznia 2008 r. w sprawie specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego realizowanej w szkołach wyższych, tak aby student na kierunku praca socjalna, o którym mowa w ww. dokumentach legislacyjnych, osiągnął wszystkie zakładane efekty uczenia się i mógł w przyszłości zostać zatrudnionym jako pracownik socjalny.
3. Zastrzeżenie dotyczy także zwiększenia udziału dyscypliny nauk socjologicznych w koncepcji kształcenia na kierunku, w odniesieniu do przyjętych efektów uczenia się. Analiza treści programu studiów wskazuje, że liczba efektów uczenia się przypisana do nauk socjologicznych jest znacząco większa, niż deklarowane przez Uczelnię 4 punkty ECTS (2% udziału dyscypliny nauk socjologicznych).

W odpowiedzi na zarzuty Uczelnia przedstawiła wyjaśnienia dotyczące przyjętej konstrukcji programu studiów, w postaci przypisania kierunku praca socjalna na studiach pierwszego stopnia o profilu praktycznym do sześciu dyscyplin nauki. Jako wiodącą dyscyplinę Uczelnia wskazuje pedagogikę (78%), pozostałe dyscypliny to: nauki o polityce i administracji (7%), psychologia (6%), nauki prawne (4%), filozofia (3%), nauki socjologiczne (2%). Tworzenie kierunku studiów o charakterze multidyscyplinarnym jest uzasadnione, jednak procentowy udział przynajmniej trzech z sześciu wymienionych dyscyplin ma charakter jedynie subsydiarny, nie stanowią one istotnego wkładu w konstrukcję programu studiów o charakterze wielodyscyplinarnym. Przedstawiona przez Uczelnię zapowiedź podjęcia działań naprawczych mających na celu przedstawienie Radzie Programowej propozycji zwiększenia procentowego udziału dyscypliny nauki socjologicznej w konstrukcji programu studiów jest niezbędne, ponieważ w obecnym kształcie nauki socjologiczne stanowią jedynie 4 punkty ECTS (2%), natomiast plan studiów zawiera znacznie większą grupę zajęć odnoszących się wprost do dyscypliny nauk socjologicznych: np. *wprowadzenie do socjologii, metodyka pracy badawczej, psychospołeczne uwarunkowania bezdomności, zdrowie i jakość życia seniorów, wybrane zagadnienia gerontologii społecznej, człowiek starszy we współczesnej rodzinie*). Analogicznie, przyjęte efekty uczenia się również w znacznie większym stopniu odwołują się do dyscypliny nauk socjologicznych: W02, W03, W04, W05, W06, W07, W08, U01, U02, U04, U08, K02, K05. Przedstawiona przez Uczelnię deklaracja wprowadzenia korekty sposobu przyporządkowania kierunku do dyscyplin naukowych, a w konsekwencji oddziaływania tej zmiany na program studiów i sposób jego realizacji będzie mogła być poddana weryfikacji dopiero w toku kolejnej oceny programowej.

Stanowisko Uczelni

We wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy Uczelnia wywiodła, jak niżej:

„Nie jest błędem rozwiązanie zastosowane w UG, wskazujące na 6 dyscyplin zarówno na studiach pierwszego stopnia o profilu praktycznym, jak stopnia drugiego o profilu ogólnoakademickim. Zespół oceniający, zalecając zawężenie liczby dyscyplin do tych, które w największym stopniu mają odzwierciedlenie w programie studiów, nie opiera się tu na prawie, lecz własnych preferencjach. W Uniwersytecie Gdańskim istnieją silne podstawy dla

przyjętego rozwiązania. Informowano o tym w raporcie samooceny i podczas spotkania z zespołem oceniającym. Sześciopunktowy wykaz, z jednej strony przedstawia multi – oraz interdyscyplinarność, jako wyraz specyfiki kształcenia przyszłych pracowników socjalnych na Wydziale Nauk Społecznych UG, reprezentującym filozofię, psychologię, pedagogikę, nauki socjologiczne oraz nauki o polityce. Dzięki tej strukturze Wydziału jako zaplecza naukowego i kadrowego dla kształcenia, wielu najwyższej klasy specjalistów w ramach tych dyscyplin owocnie współpracuje w przygotowaniu zawodowym pracowników socjalnych w UG. Z drugiej strony wielość dyscyplin, na których opiera się kształcenie na kierunku praca socjalna, stanowi atut korzystnie je wyróżniający i czyniący je unikatowo pogłębionym. Stanowisko to znajduje potwierdzenie w wielu źródłach, dotyczących zarówno teoretycznej samowiedzy pracy socjalnej, jak socjalnej w Polsce. Teoria pracy socjalnej, w swojej koncentracji na problematyce społecznej, silnie akcentuje ugruntowanie w naukach społecznych, w dalszej kolejności polaryzując wybrane pola dyscyplinowe (Marynowicz-Hetka 2006; Frysztański 2019; Kantowicz 2013; in.). Podobnie, choć z naciskiem na interdyscyplinarność w obszarze nauk społecznych, można wyrazić się o gruncie dla rozwiązań, jakie przyjmują szkoły pracy socjalnej. Jak pisze w swojej opinii profesor UWM, dr hab. Ewa Kantowicz, Prezes Zarządu Polskiego Stowarzyszenia Szkół Pracy Socjalnej: nie ma dyscypliny, która jest wiodącą w polu kształcenia na kierunku praca socjalna, a akceptując jej interdyscyplinarny i wielodyscyplinarny charakter oraz autonomię uniwersytetów w zakresie konstruowania programów studiów, różne uczelnie osadzają ją w różnych dyscyplinach (ze Stanowiska PSSPS). Podjęcie przez Instytut Pedagogiki Wydziału Nauk Społecznych UG inicjatywy powołania studiów na kierunku praca socjalna ma prawo orientować tę ofertę, wskazując na pedagogikę oraz inne dyscypliny stawiające w centrum swojego zainteresowania problematykę społeczną. Słuszności takiego rozumowania dowodzi też stanowisko ministerialne, które przedstawiono w odpowiedzi na raport z wizytacji. Zgodnie z wiedzą i aktualnym stanem prawnym nie ma w Polsce dyscypliny rozumianej jako wiodąca w kształceniu na kierunku praca socjalna, a uczelnie mają swobodę w określaniu optymalnych według nich proporcji udziału dyscyplin we własnych koncepcjach tego kształcenia. Z tej perspektywy, niezależnie od ujęć znanych z zagranicznych rozwiązań (np. rozstrzygnięcie OECD, czy praktyka wiązania social work z socjologią, jak ma to miejsce w USA), kanalizowanie pracy socjalnej w jednym torze dyscyplinowym nie jest uprawnione. Precyzyjniej rzecz ujmując, nie jest uprawnione przyjmowanie nauk socjologicznych czy innych za dyscypliny, do których miałyby być w jakiś sposób przypisana praca socjalna. Niezależnie od powyższego, podjęto realizację zalecenia nr 3 zespołu oceniającego, mówiącego o potrzebie zwiększenia udziału procentowego nauk socjologicznych w wykazie dyscyplin, na których w UG opiera się kształcenie na kierunku praca socjalna. Korygowany zapis o udziale nauk socjologicznych w wymiarze 2% stanowi wyraz zaistniałej pomyłki. Aktualnie, w ramach prac Sekcji ds. pracy socjalnej Rady Programowej Instytutu Pedagogiki, analizowany jest program i procent ten zwiększony zostanie odpowiednio w bezpośrednim stosunku do pedagogiki i nauk o polityce. Nie można zgodzić się z opinią, jakoby kierunek praca socjalna nie spełniał wymogów wynikających z ustawy z dnia 15 kwietnia 2021 o zmianie ustawy o pomocy społecznej, ustawy o ochronie zdrowia psychicznego oraz z rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 kwietnia 2008 roku w sprawie specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego realizowanej w szkołach wyższych tak, aby „student na kierunku praca socjalna, o którym mowa w ww. dokumentach, osiągnął wszystkie zakładane efekty uczenia się i uzyskał kwalifikacje niezbędne do zatrudnienia w charakterze pracownika socjalnego”. Po pierwsze zespół oceniający wydając opinię powinien wykazać przykłady

efektów uczenia się, które nie są realizowane na kierunku praca socjalna. Wskazany zarzut nie został podparty merytorycznym uzasadnieniem. Po drugie z prawnego punktu widzenia — ani ustawa o pomocy społecznej ani ustawa o ochronie zdrowia psychicznego nie narzuca efektów uczenia się, które muszą być realizowane na kierunku praca socjalna. Co więcej za standard przygotowujący do wykonywania zawodu pracownika socjalnego dla kierunku praca socjalna nie można uznać rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 kwietnia 2008 roku w sprawie specjalności przygotowującej do wykonywania zawodu pracownika socjalnego, gdyż dokument ten określa wymagane umiejętności, wykaz zajęć i minimalny wymiar godzin zajęć dydaktycznych oraz zakres i wymiar praktyk zawodowych dla specjalności przygotowującej do wykonywania zawodu pracownika socjalnego (a nie kierunku studiów) na kierunkach: pedagogika, pedagogika specjalna, politologia, polityka społeczna, psychologia, socjologia lub nauki o rodzinie. W sensie prawnym dokument ten nie ma zastosowania do kierunku praca socjalna, gdyż ustawodawca w omawianym rozporządzeniu w ogóle nie wymienia tego kierunku studiów. Niezależnie od powyższych stwierdzeń, Uczelnia uważa, że program studiów na kierunku praca socjalna realizuje efekty odpowiadające charakterowi aktywności zawodowych pracownika socjalnego wskazane w ww. dokumentach legislacyjnych, o czym świadczy chociażby wykaz zajęć zawarty w harmonogramie realizacji programu studiów kierunku praca socjalna, który merytorycznie odpowiada wykazowi zajęć wskazanych w rozporządzeniu i pod względem godzinowym zdecydowanie go przewyższa.

Stanowisko Prezydium PKA

Uczelnia podjęła w zakresie zarzutu 3 działania naprawcze idące w prawidłowym kierunku, jednak nie zostały one jeszcze sfinalizowane od strony merytorycznej i nie uzyskały jeszcze mocy wiążącej. W odniesieniu do zarzutów 1 i 2 ograniczyła swoje stanowisko do polemiki z тезami zawartymi w uchwale nr 397/2022.

W zakresie zarzutu 1 Prezydium PKA uznaje za aktualny pogląd, iż przyporządkowanie kierunku do dyscypliny, w tym liczba dyscyplin, powinno racjonalnie wynikać z kluczowych przesłanek i celów prowadzenia danego kierunku studiów, ujętych w koncepcji kształcenia i znajdujących odzwierciedlenie w efektach uczenia się, a nie polegać na mechanicznym przyporządkowaniu kierunku do każdej dyscypliny, która jest adekwatna, choćby tylko w minimalnym stopniu, do jakiegokolwiek, nawet pojedynczego efektu uczenia się określonego dla kierunku studiów. Przyporządkowanie kierunku do dyscypliny jest uzasadnione tylko wówczas, jeżeli dana dyscyplina stanowi jeden z podstawowych elementów, na których konstruowana jest koncepcja kształcenia. Koncepcja kształcenia powinna opierać się na potencjale naukowym, lub badawczo-rozwojowym uczelni (odpowiednio do profilu ogólnoakademickiego, albo praktycznego) związanym z dziedzinami nauki i dyscyplinami naukowymi lub dziedzinami sztuki i dyscyplinami artystycznymi. Przyporządkowywanie kierunku do dużej liczby dyscyplin może być uzasadnione w świetle koncepcji kształcenia tylko wtedy, jeżeli każda z tych dyscyplin odgrywa istotną rolę jako podstawa formułowania koncepcji, natomiast nie może być uzasadnione obecnością w programie studiów elementów efektów uczenia się i programu studiów o charakterze subsydiarnym, względem całej koncepcji kształcenia. Ponieważ Uczelnia nie przedstawiła opisu działań naprawczych w zakresie zarzutu 1, brak jest podstaw do uznania go za bezprzedmiotowy.

W odniesieniu do zarzutu 2 Prezydium PKA stoi na stanowisku, iż z dualistycznego charakteru pracy socjalnej (diagnoza i praktyka działania) wynika dobra praktyka dostosowania efektów uczenia się do potrzeb profesjonalnej aktywności zawodowej w dynamicznie zmieniającym się

społeczeństwie. Tym niemniej, Prezydium PKA uznaje trafność podglądu Uczelni, iż brak jest podstaw formalnych do uczynienia z braku zastosowania owej praktyki zarzutu o charakterze formalnym.

Natomiast w przedmiocie zarzutu 3 Prezydium PKA zważyło, iż w uchwale nr 397/2022 wskazano na konieczność zwiększenia udziału nauk socjologicznych w koncepcji kształcenia na kierunku praca socjalna w pierwszej kolejności dlatego, iż zachodzi brak koherencji pomiędzy deklarowanym udziałem socjologii, a programem studiów, który obejmuje zajęcia o efektach i treściach właściwych dla socjologii, ale formalnie przyporządkowane przez Uczelnię do innych dyscyplin. Nie można również kwestionować faktu immanentnego powiązania pracy socjalnej z uprzednią diagnozą społeczną, zgodnie z pozycją „Social diagnosis” Mary Richmond z 1917 roku, a zatem pierwszym w historii nauk społecznych podręcznikiem pracy socjalnej. Odnosząc się do rodzimych koncepcji, Helena Radlińska, pionierka polskiej pracy socjalnej, nie określała rozwijanej przez siebie pedagogiki społecznej w ortodoksyjnych kategoriach nauk o wychowaniu. Przeciwnie, dostrzegając interdyscyplinarność kreowanego nurtu teoretycznego i praktycznego była zdecydowanie otwartą również na socjologię, w pełni rozumiejąc metodologiczne podstawy działalności praktycznej. Jak stwierdza Arkadiusz Żukiewicz „symbioza obu obszarów aktywności społeczno-pedagogicznej (teoretycznej i praktycznej) przekładała się również na założenia metodologiczne polskiej pedagogiki społecznej. Podkreślała to wielokrotnie Helena Radlińska, twierdząc, że „badania i działania spletały się wzajemnie” (A. Żukiewicz, Ruch Pedagogiczny 1(2018)). Prezydium PKA z satysfakcją przyjmuje zatem informację o planowanym zwiększeniu udziału nauk socjologicznych w koncepcji kształcenia na kierunku praca socjalna, jednak działania te pozostają, jak wynika z wyjaśnień Uczelni, w fazie inicjalnej.

W związku z powyższym Prezydium PKA **stwierdza brak podstaw do zmiany oceny stopnia spełnienia kryterium 1.**

W odniesieniu do kryterium 2:

Programy studiów nie zostały dostosowane do wymogów prawnych wynikających z art. 63 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 574 z późn. zm.) odnoszącego się do formy studiów - w przypadku studiów prowadzonych w formie stacjonarnej, co najmniej połowa punktów ECTS objętych programem studiów jest uzyskiwana w ramach zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów.

Uczelnia w odpowiedzi na postawiony zarzut, przedstawiła następującą interpretację: „Odnosząc się do uwagi zespołu oceniającego dotyczącej zbyt małej liczby punktów ECTS uzyskiwanych w ramach zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli, zwraca się uwagę, że i w tym zakresie istnieją rozbieżności w interpretacji tego, co w praktyce oznaczają zajęcia „z bezpośrednim udziałem” nauczycieli. Przykładowo poza oficjalnym programem studiów każdy pracownik Instytutu Pedagogiki UG odbywa dwie godziny konsultacji tygodniowo pozwalające na dodatkowy, bezpośredni kontakt nauczycieli ze studentami. Choć orzecznictwo PKA nie uznaje konsultacji niewpisanych do programu studiów jako zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli, w praktyce jednak konsultacje te odgrywają istotną rolę w procesie kształcenia i realizacji efektów uczenia się przypisanych do zajęć wykładanych przez danego nauczyciela.”

Dopuszczalne jest zatem określanie formy zajęć m.in. jako konsultacje. Prawo nakłada jednak obowiązek wskazania, w odniesieniu do każdego zajęcia, efektów uczenia się, treści programowych, sposobów weryfikacji i oceny efektów uczenia się – niezależnie od formy prowadzenia danych zajęć. Skoro uczelnia wyodrębnia konsultacje jako osobną formę zajęć, to dla tej wyodrębnionej formy zajęć należy wskazać nie tylko liczbę punktów ECTS, ale i wszelkie inne, prawnie wymagane elementy, t.j. efekty uczenia się przypisane do konsultacji, treści programowe przypisane do konsultacji, sposoby weryfikacji i oceny efektów uczenia się. Niezgodne z prawem byłoby stosowanie przez Uczelnię podwójnego standardu postępowania, polegającego na zaliczeniu godzin konsultacji do wolumenu zajęć dydaktycznych z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów, przy równoczesnym niezaliczeniu konsultacji do rocznego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych, obowiązującego nauczyciela akademickiego. W zaistniałym stanie faktycznym, Uczelnia nie sprostała powyższym wymaganiom.

Wobec powyższego Uczelnia nie przedstawiła wystarczających działań naprawczych, w związku z czym nadal niespełniony jest określony przepisami prawa warunek, odnoszący się do studiów prowadzonych w formie stacjonarnej, w ramach której co najmniej połowa punktów ECTS objętych programem studiów jest uzyskiwana w ramach zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów. Podjęte działania należy uznać za nieprawidłowe i poddać ponownej ocenie. Należy podtrzymać ocenę kryterium jako spełnione częściowo.

Stanowisko Uczelni

We wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy Uczelnia nie przedstawiła dalszych argumentów dotyczących kryterium 2.

Stanowisko Prezydium PKA

We wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy Uczelnia nie przedstawiła opisu działań naprawczych, nie przedstawiła także żadnych dalszych wyjaśnień, ani dodatkowych informacji.

W związku z powyższym Prezydium PKA **stwierdza brak podstaw do zmiany oceny stopnia spełnienia kryterium 2.**

W odniesieniu do kryterium 8

Brak uzyskania formalnej opinii, w postaci uchwały właściwego organu samorządu studenckiego, w procesie zatwierdzania programu studiów.

W odpowiedzi na zarzut Uczelnia w swym dokumencie na s. 12 przedstawiła następujące argumenty:

„Nie zgadzając się z powyższą opinią zespołu oceniającego, zwraca się uwagę, że studenci Uniwersytetu Gdańskiego uczestniczą we wszystkich zespołach merytorycznych dedykowanych sprawom kształcenia, między innymi będąc członkami rad programowych, Wydziałowego Zespołu ds. Zapewniania Jakości Kształcenia, Rady Wydziału, Senackiej Komisji ds. Kształcenia oraz Senatu. W każdym z w/w organów studenci mają takie same prawo głosu, jak pozostali członkowie. Opinia studentów stanowi zatem część opinii wskazanych podmiotów. W odniesieniu do pracy socjalnej, w tworzeniu, modyfikowaniu oraz zatwierdzaniu programów studiów na tym kierunku aktywnie uczestniczyli/uczestniczą

studenci, będący członkami najpierw Rady programowej dla kierunku praca socjalna (do 2020 roku), a następnie Sekcji ds. pracy socjalnej Rady Programowej Instytutu Pedagogiki, jak również studenci - reprezentanci samorządu studentów na poziomie Instytutu Pedagogiki, Wydziału Nauk Społecznych oraz w Senacie UG”.

Wobec powyższych argumentów przedstawionych przez Uczelnię, należy odwołać się do obowiązującego prawa, gdzie zgodnie z art. 28 ust. ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, ustalenie programu studiów wymaga zasięgnięcia opinii samorządu studenckiego. Zgodnie z art. 110 ust. 2 ustawy samorząd studencki działa poprzez swoje organy, które szczegółowo określa, zgodnie z art. 110 ust. 6, regulamin samorządu studenckiego. Objawia się tutaj więc wyraźna różnica pomiędzy samorządem studenckim, a przedstawicielami studenckimi w organach kolegialnych lub zespołach, którzy wybierani są przez organy samorządu studenckiego. Nie jest wystarczającym tym samym do ustalenia programu studiów, udział studentów w ciałach kolegialnych czy zespołach odpowiedzialnych za projektowanie i zatwierdzanie programów studiów. Do uchwalenia nowego oraz zmiany istniejących programów studiów wymagane jest zasięgnięcie opinii samorządu studenckiego przed podjęciem ostatecznej uchwały przez Senat Uczelni. Opinia samorządu studenckiego nie jest wiążąca. Niemniej brak zasięgnięcia opinii od odpowiedniego organu wskazanego w regulaminie samorządu studenckiego uniemożliwia dokonania zmiany programu studiów, a podjęta w sposób wadliwy uchwała senatu na gruncie obowiązujących przepisów może być uznana za nieważną. Opinia powinna zostać również udokumentowana (np. w formie zarządzenia lub uchwały). Jediną możliwością podjęcia uchwały w przedmiocie ustalenia programów studiów bez opinii samorządu studenckiego jest brak wystosowania opinii w terminie wskazanym w statucie Uczelni, liczonym od momentu doręczenia odpowiedniego wniosku przez władze Uczelni.

Konkluzja: wobec powyższego podjęte działania naprawcze należy uznać za nie w pełni prawidłowe i należy ponownie ocenić ten aspekt za dwa lata. Należy podtrzymać ocenę kryterium jako spełnione częściowo.

Stanowisko Uczelni

We wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy Uczelnia wywiodła, jak niżej:

„Podobnie, jak ma to miejsce na szczeblu ogólnouczelnianym, jak również wydziałowym i instytutowym, w procesie wyboru osób, do obowiązków których należą sprawy studenckie, uwzględniany jest czynny udział studentów. Na poziomie wydziałowym, w tym na Wydziale Nauk Społecznych, studenci opiniują kandydaturę prodziekana do spraw studenckich i kształcenia. Zalecenie PKA, dotyczące wykazywania się formalną opinią studentów, postrzega się jako rekomendację i — jak o tym zapewniono podczas oceny — rozpatrzone zostanie włączenie tego rodzaju opinii jako dodatkowego elementu procedury funkcjonującej w UG, z powodzeniem od lat praktykowanej w naszej Uczelni, jako rozwiązanie w pełni demokratyczne i zgodne z obowiązującym prawem. Polega ono na współtworzeniu programów studiów ze studentami, na każdym etapie ich powstawania oraz zatwierdzania. Studenci uczestniczą w zespołach merytorycznych dedykowanych sprawom kształcenia, między innymi będąc członkami rad programowych oraz innych, doraźnie (zadaniowo) powoływanych zespołów, które odpowiadają za treść i kształt programów. W odniesieniu do pracy socjalnej, w tworzeniu, modyfikowaniu oraz zatwierdzaniu programów kształcenia na

tym kierunku aktywnie uczestniczyli studenci, będący członkami najpierw Rady programowej dla kierunku praca socjalna (do 2020 roku), a następnie Sekcji ds. pracy socjalnej Rady Programowej Instytutu Pedagogiki, jak również studenci — reprezentanci samorządu studentów na poziomie Instytutu Pedagogiki, Wydziału Nauk Społecznych oraz w Senacie UG. Studenci — wyłonieni przez Parlament Studentów UG wchodzi w skład Senackiej Komisji kształcenia opiniującej programy studiów i ich modyfikacje oraz w skład Senatu zatwierdzającego powyższe. Dublowanie tego systemu przez powtórne opinie zmian programowych przez tych samych studentów reprezentujących samorządy byłoby rozwiązaniem nielogicznym i tworzeniem zbędnych procedur biurokratycznych.”

Stanowisko Prezydium PKA

Uczelnia nie przedstawiła we wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy informacji o adekwatnych działaniach naprawczych. Prezydium PKA uznaje za aktualny pogląd wyrażony w Uchwale nr 397/2022, iż zgodnie z art. 28 ust. ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, ustalenie programu studiów wymaga zasięgnięcia opinii samorządu studenckiego. Zgodnie z art. 110 ust. 2 ustawy samorząd studencki jest korporacją działającą poprzez swoje organy, które szczegółowo określa, zgodnie z art. 110 ust. 6, regulamin samorządu studenckiego. Uczestnictwo poszczególnych studentów w zakresie prac organów kolegialnych przy opiniowaniu dokumentów ważnych z punktu widzenia jakości kształcenia (w tym głównie programów studiów) nie jest tożsame z formalną opinią samorządu studenckiego, gdyż ta powinna być wydana przez organ korporacji. Doceniając zastrzeżenia Wnioskodawcy dotyczące tworzenia zbędnych procedur biurokratycznych należy jednocześnie stwierdzić, iż to samorząd studencki podejmujący decyzje autonomicznie i całościowo stanowi gremium reprezentatywne dla grona studenckiego, a nie jego przedstawiciele zasiadający w poszczególnych organach. Opinia samorządu studenckiego jako korporacji wyrażającej oświadczenia woli, lub wiedzy, za pomocą ukonstytuowanych organów, nie jest równoznaczna z indywidualną opinią poszczególnych studentów pełniących określone funkcje w samorządzie i ciałach kolegialnych Uczelni. Proponowane przez Wnioskodawcę rozwiązanie wymagałoby wprowadzenia zmiany prawa powszechnie obowiązującego uwzględniającej możliwość przyjmowania stanowiska studenta w organie kolegialnym Uczelni, będącego przedstawicielem samorządu, jako opinii korporacji samorządowej. Takie rozwiązanie na razie nie obowiązuje, dlatego Prezydium PKA stwierdza, iż w/w opinia samorządu nadal nie została wyrażona w sposób uregulowany przepisami prawa powszechnie obowiązującego.

W związku z powyższym Prezydium PKA **stwierdza brak podstaw do zmiany oceny stopnia spełnienia kryterium 8.**

W odniesieniu do kryterium 10:

Zaprojektowany system jakości kształcenia nie zapewnia właściwego monitorowania i doskonalenia programu studiów. W szczególności system nie zdiagnozował błędów w przypisaniu kierunku studiów do dyscyplin naukowych, , wymiaru punktów ECTS uzyskanych w ramach zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów oraz włączenia studentów w proces opiniowania programu studiów.

Uczelnia w odpowiedzi stwierdziła, że: „Opinię zespołu oceniającego wskazującą, że „na podstawie uchybień opisanych w kryterium 1, 2 i 8, należy stwierdzić, że System Jakości Kształcenia na Uczelni nie funkcjonuje prawidłowo”, uważa się za bezzasadną. Zdaniem Uczelni, wypracowywany od lat na Uniwersytecie Gdańskim System Jakości Kształcenia zapewnia wysoką jakość procesu kształcenia, działa w sposób sprawny i właściwy.

Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej w oparciu o wyjaśnienia Uczelni, jak również biorąc po uwagę dotychczas niezrealizowane zalecenia, postanawia stwierdzić, że efekty rozpoczętych działań naprawczych będą widoczne i możliwe do kompleksowej oceny po ich skutecznym wprowadzeniu w życie, a obecnie ocenę stopnia spełnienia kryterium należy podtrzymać. Dostrzeżone błędy i uchybienia nie pozwalają na uznanie, iż wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia w zakresie ocenianego kierunku jest skuteczny.

Stanowisko Uczelni

We wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy Uczelnia wywiodła, jak niżej:

„Uniwersytet Gdański podczas oceny oraz w odpowiedzi na raport PKA przedstawił trwający proces zmian, wykazując, że w toku są działania, które Komisja przedstawiła jednak jako zalecenia/rekomendacje »działań naprawczych, korekt i niezbędnych poprawek stwierdzone w odniesieniu do kryteriów nr 1, 2 i 8«. System Jakości Kształcenia w UG nie może zostać sprowadzony do kontrolowania punktów ECTS jak również formalnego potwierdzenia udziału samorządu studenckiego w tworzeniu programu studiów. System ten oparty jest na nieustannym i aktywnym udziale studentów w ramach Sekcji ds. pracy socjalnej Rady programowej nie zaś na jednorazowym formalnym zatwierdzeniu przez samorząd studencki. Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia w UG oparty jest przede wszystkim na merytorycznej aktywności w ramach podnoszenia jakości kształcenia poprzez działalność Biura Jakości Kształcenia, które na bieżąco monitoruje jakość kształcenia na wszystkich kierunkach studiów, współpracuje z Biurem Rekrutacji, Biurem Karier, Pełnomocnikiem Rektora ds. Kontaktów z Pracodawcami oraz ze stowarzyszeniami absolwentów działającymi przy UG. Ponadto Uczelniany Zespół ds. Zapewniania Jakości Kształcenia złożony z przedstawicieli wydziałów, Centrum Języków Obcych, Centrum Wychowania Fizycznego i Sportu, Biura Jakości Kształcenia oraz reprezentację studentów i doktorantów współtworzy System Jakości Kształcenia na UG. Warto podkreślić, iż w UG jakość kształcenia opiera się przede wszystkim na regularnym monitorowaniu i opiniowaniu przez samych studentów m.in. w formie ankietowej na zakończenie każdego semestru. Najlepszym dowodem skuteczności Systemu Jakości Kształcenia w UG jest nagroda Pomorska Nagroda Jakości przyznawana instytucjom działającym w duchu doskonalenia jakości i zrównoważonego rozwoju, wykorzystującym model doskonałości oparty na koncepcji kompleksowego zarządzania jakością (TQM — Total Quality Management). W XVIII edycji konkursu o Pomorską Nagrodę Jakości Uniwersytet Gdański otrzymał nagrodę w kategorii Organizacje publiczne. Dla Uniwersytetu Gdańskiego otrzymana nagroda jest potwierdzeniem wysokiego poziomu kształcenia i wdrażania kultury jakości w każdym obszarze funkcjonowania Uczelni.

Stanowisko Prezydium PKA

Wnioskodawca nie przedstawił we wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy informacji o podjęciu działań naprawczych w zakresie kryterium 10, ograniczając swoje stanowisko do polemiki z tezami uchwały nr 397/2022.

Prezydium PKA zwraca uwagę, iż tezy te nie odnoszą się do szeroko przedstawionego przez Wnioskodawcę wewnętrznego systemu jakości kształcenia w zakresie ewaluacji procesu kształcenia poprzez elementy ankietyzacji, wymiany spostrzeżeń, partycypacji studenckiej, wzajemnej współpracy poszczególnych jednostek uczelnianych (w tym także w zakresie kontaktów z pracodawcami). W przedmiotowej Uchwale stwierdzono jasno, iż w tym zakresie standardy jakości kształcenia zostały spełnione. Uwagę zwrócono natomiast na wadliwość systemu jakości kształcenia w kontekście weryfikacji zgodności przypisania kierunku studiów do dyscyplin naukowych, wymiaru punktów ECTS uzyskanych w ramach zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów oraz włączenia studentów w proces opiniowania programu studiów zgodnego z obowiązującymi przepisami prawa. Innymi słowy oznacza to, iż kontrolna, a także korygująca funkcja systemu jakości kształcenia zawiodła w przypadku zarzutów zawartych w Uchwale 397/2022 Prezydium PKA.

W związku z powyższym Prezydium PKA **stwierdza brak podstaw do zmiany oceny stopnia spełnienia kryterium 10.**

Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej zobowiązuje uczelnię wymienioną w § 1 do realizacji następujących zaleceń:

W odniesieniu do kryterium 1:

1. Zaleca się przyporządkowanie kierunku studiów tylko do dyscyplin naukowych, które odgrywają istotną rolę w koncepcji kształcenia.
2. Zaleca się zwiększenie udziału dyscypliny nauk socjologicznych w koncepcji kształcenia tak, aby udział tej dyscypliny odpowiadał zaplanowanym efektom uczenia się związanymi z tą dyscypliną.

W odniesieniu do kryterium 2:

Zaleca się dostosowanie programu studiów do wymogów prawnych wynikających z art. 63 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 574, z późn. zm.), odnoszący się do formy studiów - w przypadku studiów prowadzonych w formie stacjonarnej, co najmniej połowa punktów ECTS objętych programem studiów jest uzyskiwana w ramach zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów.

W odniesieniu do kryterium 8:

Zaleca się uzyskanie formalnej opinii samorządu studenckiego, w postaci uchwały właściwego organu samorządu studenckiego, w procesie zatwierdzania programu studiów.

W odniesieniu do kryterium 10:

Zaleca się pełne i efektywne wdrożenie na kierunku zasad uczelnianego systemu zapewnienia jakości kształcenia, implikujące skuteczne prowadzenie monitorowania, przeglądu i doskonalenia programu studiów, szczególnie w zakresie sformułowania efektów uczenia się, przypisania kierunku do dyscyplin naukowych, właściwej punktacji ECTS, prawidłowej realizacji praktyk zawodowych oraz formalno-prawnego udziału studentów w opiniowaniu programu studiów.

§ 2

Zalecenia powinny być zrealizowane w terminie do końca roku akademickiego poprzedzającego rok, w którym przeprowadzone zostanie kolejne postępowanie oceniające, wskazany w § 4.

§ 3

Z uwagi na zaistnienie okoliczności przewidzianych w ust. 3 pkt 2 załącznika nr 3 do Statutu kolejne postępowanie oceniające kierunku praca socjalna na uczelni wymienionej w § 1 nastąpi w roku akademickim 2023/2024.

§ 4

Uchwałę Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej otrzymują:

1. Minister Edukacji i Nauki,
2. Rektor Uniwersytetu Gdańskiego.

§ 5

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Stanisław Wrzosek